

Rübailər

Seyid Əzim Şirvani

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>

Ey qüdrətin asarı sənin ərzü səma,
Ey əmri qılan kövnü məkanı peyda.
Vəchindən əgər almasa nurin, xürşid--
Bir zərrə qədər cahanə verməzdi ziya.

Ey hüsnü olan zibi-cəməli-Əzra,
Ey Vamiqi eyləyən o yüzdən rüsva,
Öz pərtövi-hüsnünü salıb Leylayə
Məcnunu sən eylədin qəmindən şeyda.

Seyyid, qəmi möhnətlə pərişan olma,
Qönçə kimi qəmdən cikəri qan olma,
Gər olsa şikəst üzv-üzvün qəmdən,
Minnətkeşi-mumyayi-nadan olma!

Hərkiz yox imiş təbi-Şüaidə şüa,
Bihudə qılır şer məzaqində niza,
Nəzmindən onun yaxşısı bir dəstə kəvər,
Nəsrindən onun yaxşısı bir kol nəna.

Məhşərdə xələl yetməsə idrakımıza,
Gəlməz ələmi-həşr bizim bakımıza,
Miras atamızdan bizə qalmış cənnət,
Kimdir bizi qoymayan öz əmlakımıza?!

Əngurdə mey şirəsi, ey əhli-səfa!
Yerlə gög arasında qılıb nəşvü nüma;
Ondan ötəri xuni-kəbutər dedilər--
Kim, bir neçə gün qaldı müəlləq be həva.

Ey rədi qılan rübab eşqində kəbab,
Qanunə üsul ilə yetirdin. mizrab.
Ta gül yüzə tar zülfüvi saz etdin,
Çəng oldu bu yüzdən neçə yüz xanəxərab.

Sən qeyr büsatında ki, içdin meyi-nab.
Qan oldu cigər, gəldi gözümdən xunab.
Seylabi-sirişk oldu cahanə cari,
Ol seylə yıxdım evimi misli-hübab.

Düşdü əlimə bir gecə bir şişə şərab,
Gətdim evə sübh içim məni-xanəxərab,
Gün etdi tulu, sübh durdum, gördüm
Təşiflə çərx edib şərabimi sərab.

Qoymuşdum evə bir gecə bir şişə şərabq
Yatdım ki, durub sübh olam ondan sirab,
Ta sübh o kece yuxumda kerdüm xurşid,
Təbir elə, ey şeyx, mübarəkdi bu xab?

Sərməst namazə gəlməsəydi əshab,
Heç ayə gəlib həram olmazdı şərab.

Olsun bu günəh boynuna əshablərin,
Qaldıq belə bidəmağ, bibadəyi-nab.

Bir gün Ömər in bir-oğlu içmişdi şərab,
Ol qədr onu döydü ki, öldü o cənab.
Dün şəb yuxuda gördüm onu cənnətdə,
Bir tac başında, əldə cami-meyi-nab.

Həngami-tərəb, ey büti-simin-ğəbğəb,
Gər ləlüvi dişlədim qılıb tərki-ədəb,
Can ağzıma gəldi həsrətindən o ləbin,
Tut, qan elədim, əfv elə sən, qılma qəzəb.

Ey xali-rüxi-cəmi-i-kişvər Bağdad,
Ey torpağı müşkü suyu Kövsər Bağdad.
Xakində olan dəfni-imami-əzəm,
Ey rövzeyi-rizvanə bərabər Bağdad!

Şəhri-Qarabağə Şişə qoymuşlar ad,
Bu şəhr pərilərdən olubdur abad.
Təsxiri-pəri şişədə qılmaq xoşdur,
Əmma bu pərirulə əlindən fəryad!

Çün sübhi-əzəl eylədim iqrar sənə,
Ta şami-əbəd mənəm tələbkar sənə.
Çoxdur günəhim, bir közəl əmalım yox,
Məlumdu məndəki yoxü var sənə.

Ta mənzil olub məscidü meyxanə sənə,
Aşıqdi hamı aqilü divanə sənə.

Sən bir güli-tər, cümlə xəlayiq bülbül,
Sən şəmsən, aləm hamı pərvanə sənə.

Səbr eylə könül dərdü qəmi-pinhanə,
Faş eyləmə əhvalını hər nadanə.
Ol kəs ki, səni dərdə salıb aləmdə,
Bir gün yetirər dərdini ol dərmanə.

Çox lütlər etdi genə cananə mənə,
Verdi öz əlilə dolu peymanə mənə.
Sandım ki, açıldı dəri-cənnət üzümə,
Ol dəm ki, açıldı dəri-meyxanə mənə.

Söz yox ki, şəkərdəndi ləbi-yar ləziz,
Nə Misrdə bir belə şəkər var, ləziz.
Ol xosrovi-gülünruxü şirindəhənin,
Acı sözüdür mənə şəkərvar ləziz.

Göndərməsə gər ol ləbi şəkkər kağız,
Mən göndərərəm anə mükərrər kağız.
Şəhbazıma eylədim rəvanə səni mən,
Pərvazə kəbutər kimi aç pər, kağızY

Getdin, dili-zardən xəyalın getməz,
Bu ayinədən nəqşi-cəmalın getməz,
Hicrin məni xak qılsa, ol xakimdən
Əlbəttə ki, həsrəti-visalın getməz.

Gər bülbülü-zari eşqi-gül zar etməz,
Hərgiz həvəsi-gülşənü gülzar etməz.
Gülzardə bülbülə tikəndir azar,
Öz aşiqi-zarına gül azar etməz.

Ey dil, nə gərəkdir mənə bu can sənsiz,
Məcmuiyi-aləm ola viran sənsiz.
Dünyada qalınca zində bir an sənsiz,
Ey kaş, olam xak ilə yeksan sənsiz.

Gördüm səni, ey gül, ixtiyarım getdi,
Tarac oluban səbrü qərarım getdi.
Nə səbrü, nə aramü, nə taqət qaldı,
Eşqində sənin hər nə ki varım, getdi.

Ey bəstə qılan çahi-zənəxdanə məni,
Məğlul eləyən zülfi-pərişanə məni.
Məndən təki ol xatirin olsun xoşnud,
Şadəm ki, salır fələk bu zindanə məni.

Meyxanə tərəf amandı, var, ey saqi,
Gör xümdə əgər şərab var, ey saqi!
Qəmdən saralan çöhrəmi gülgün etsin,
Ləli-meyi-nabi-xoşgüvar, ey saqi!

Getdim, aradım Kəbeyi-ülyadə səni,
Zahid dedi: görmək olur üqbadə səni.
Açıldı gözüüm, hər yerə baxdım sənsən,
Görmək olumuş eylə bu dünyadə səni.

Bu Gəncədə bir gənci-nihanım qaldı,
Bir simbədən, qönçədəhanım qaldı.
Tanrı bili kim, tari-səri-zülfündə
Guya üzülüb rışteyi-canım qaldı.

Var Ərdəbilin xeyli gözəl torpağı,
Tər yoncası, göy səbzəsi, xürrəm bağı.
Hərdəm ki, düşər yadıma, həsrət çəkərəm,
Bali-Səbələn ilə gomuş qaymağı.

Zahid arayır məscidi-əqsadə səni,
Rahib diləyir künci-kəlisadə səni,
Billəh ki, cahan əhlinə sənsən məqsud,
Hər kimsənə bir növ salır yadə səni.

Xeyli uludur Dəməşq həmmamləri,
Şirin suludur Dəməşq həmmamləri,
Külxənlərə daldan atılır gündə kötük,
Daldan doludur Dəməşq həmmamləri.

Saqi, oxudum nəqli-Əbu-Qəbşanı, T
Taifdə Qusəylə etdigi sövdanı.
Bir xiki-şərabə satdı Beytullahı,
Bir camə nolur mən də verəm iymanı.

Söz yox ki, Gülistani-İrəmdir Qudyal,
Ahuləri ram olan hərəmdir Qudyal.
Kimin var bunlara manənd olsun,
Başdan ayağa əhli-kərəmdir Qudyal.

Bir gecə Əbu Ləhəb tapıb Kəbəyə əl,
Ahuyi-tilanı sirqəd etdi o dəğəl,
Amma aparıb satıb, pulun aldı şərab,
Bəh, bəh! Nə gözəl işdi, nə fərxəndə əməlQ

Xaki-Nəcəfi-Əşrəfə oldum vasil,
Səd şükr xudayə, feyz aldım kamil,
Sərsəbz olub məzrəeyi-amalım,
Xirmən-xirmən səadət etdim hasil.

Tiflisdə bir sərvqədü siməndam,
Mehmanım olub bir gecə içdi neçə cam,

Sordum ləbini güldü, dedi: ey Seyyid,
Şər ilə məgər degil sizə badə həram?

Bir gecə çəkib başıma meydən neçə cam,
Sərməst elədim künci-kəlisadə məqam,
Gördüm bu qəribə halı, sübhanallah,
Təsbih qılır həqqə cəmi əsnam.

Əngur genə bağdə göstərdi şikəm,
İsayə məgər hamilə oldu Məryəm?!
Hərçənd ki, mey düxtəri-rəzdir, amma,
Bir qızdı ki, yüz oğlana verməz adəm.

«Məndən yetirin Əhmədi-Muxtarə səlam,
İkram ilə ərz edin ki, ey fəxri-ənam.
Şərində neçin hələldir turş ayran,
Oldu nə üçün badeyi-gülfam həram?[1]

[İstinad1: Ömər Xəyyamdan tərcümə.]

Şərayi-Yəmanidi şərabi-gülfam,
Kim məğribi-xumdəndi tülui hər şam;.
Çün xasiyyətində vardı təsiri-Süheyl,
Övladi-zinanı yetirir qətlə təmam.

Bir ay rəməzan oruc tutub hər axşam,
İftarımı eylədim şərabi-gülfam,
İndi nədir, ey şeyx, şəriət hökmü,
Kəffarə verim, oruc tutum, ya itam?

Qumri, sənə xeyli vəqt həsrət çəkdim,
Əşarına yerdən gögə minnət çəkdim.
Ta çap olunub kitabın oldu zahir,
Öz tutduğum əfalə xəcalət çəkdim.

Min üç yüz idi, əlliyə yetdi yaşıım,
Kafur kimi qəmdən ağardı başım.
Həm qüvvəti-masikə olub səxt zəif,
Burnum suyuna qarışdı həm göz yaşıım.

Cənnət kimidir havası Gürcüstanın,
Var Kəbə kimi səfası Gürcüstanın:
Göyçəkləri xoşkəlam, aşıqlərə ram,
Vacibdi bizə duası Gürcüstanın.

Hər şəhərdən əfzundu səfası Misrin,
Təxmir olub işrətlə binası Misrin.
Firon tək iddiyə düşsəm nə əcəb,
Çox zövqlidir abü həvası Misrin.

Şirvanda əgər bir gözələ yar olasan,
Lazımdı ki, yüz dərdə giriftar olasan,
Əldən gedəcək malü mənalın axır,
Vacibdi ki, biqeyrətü biar olasan.

Ey şəhri-Mədinə, kimyadır xakın,
Sərmənzilisən padşəhi-lövlakın.
Aquşə çəkib leylətül-əsra mahnın,
Gətdin yerə gögdən gününü əflakın.

Ta gül üzünə gəldi xəti-reyhanın,
Ol qıldı şikəstə rəvnəqin bostanının,
Ey kaş ki, çıxmıyaydı ta şami-əbəd
Nəsx eylədi islamı çıxan fərmanın.

Ey Şeyx Nizami, ey nizamı dağılan,
Ey Gəncədə izzü ehtişamı dağılan,
Olmuşmu səninlə mən kimi aləmdə

Beyti, evi, məktəbi, kəlamı dağılan?

Dünya üzü sərbəşər əgər hur olsun,
Girməz gözümə yüz gözü məxmur olsun.
Ey Zöhrəcəbin, mah rüxündən ayrı
Xurşidə əgər baxsa gözü, kur olsun.

Var aləm ara şöhrəti İslambulun,
Həddəndi füzun dövləti İslambulun,
Başdan ayağa gözəllərin yığnağı,
Maskov ola bilməz.... İslambulun.

Dərbənd həsarı Səddi-İskəndərdir,
hər bir daşı mərmərdən onun behtərdir.
Məscidləri xoşnəma, imami fazil,
Əmma ki, gələn nəməzə çox kəmtərdir.

Dərbənddə Şüai, Qümri oldu şair,
Qümrinin olub indi kitabı zahir,
Zahir ki, Şüainin kitabı indi
Olsaydı əgər o da olurdu zahir.

Aləmdə hanı o kimsə kim, xürrəmdir,
Gər Xosrovü Cəmşid və gər kim, Cəmdir,
«Çün tinəti-adəmdi müxəmmər qəmdən
Adəm degil aləmdə o kim biqəmdir»[1]

Şəhri-Qutais mədəni-hurü pəridir,
Hər bir gözəli yer üzünün zivəridir,
Tək cibdə pulun, mənzilin olsun xali,
Üşşaqə olar özləri çox müştəridir.

Hər kimsə ki, seyri-xaki-Bağdad eylər,

Sanmın ki, o qəmgin ürəgin şad eylər,.
Qəbrin görəni nəvadə məzlumlərin
Ta var nəfəsi ney kimi fəryad eylər.

Şirvan ki, səfadə min Sifahanə dəgər,
Hər bir daşı yüz ləli-Bədəxşanə dəgər.,
Şirvanda olan handa bir əskik gözəlin,
Bir qənzəsi yüz huriyü qılmanə dəgər.

[İstinad1: Beyt Sədidən tərcümədir.]

Verdim könül ol şuxi-dilazarə əbəs,
Qıldım özümü yovunca hər xarə əbəs.
Görsəm gözümə batar tikan tək hər gül, ,
Ey dust, məni aparma gülzarə əbəs.

Hər dilşüdə bir meylə qaldı naqis,
Məcnun həvəsi-Leylidə qaldı, naqis,
Mən məktəbi-qəmdə xətm-i-Quran etdim,
Ol keçmədi «Vəlleylə» qaldı naqis.

Gər oldu mənim canıma canan varis, .
Zahid, ola iymanuva şeytan varis,
Cananım əcəbm-i canə gər varis ola,
Davudə degil mägər Süleyman varis?

Ol zülfədən olmaz dili-bimar xilas,
Zəncirdən olmaz bu kiriftar xilas,
Üşşaq nola qutarmasa hicrandan, .
Düzəxdən olurmu hiç küffar xilas.

Etdim ona hər dəqiqə yüz min ixtlas,
Bir şişeyi-meyi-lütfü mənə olmadı xas. .
Saət-saət rəqibə oldu həmdəm,

Əqrəbzədə kimi könlüm oldu rəqqas.

Kəsdim o ləbi-ləlfəşandan rəğbət,
Ol sərv-i-qədü qönçə-dəhandan rəğbət.
Ağzın məni təngə gətirdi, ondan keçdim,
Təng olsa kəsərmi kişi candan rəğbət?

Ey badisəba, kuyinə yarın güzər et,
Bir qeyr olmasın yanında, nəzər et.
Can verməgimi həsrəti-ləbindən onun
Cananıma təqrib ilə söz sal, xəbər et.

Ey qanə dönən rəşki-ləbindən yaqut,
Öldür məni, ver ləli-ləbindən ya, qut.
Rüxsariyə yazdı xəti-reyhanı qəza,
Bir beylə şikəstə-xət yazarmı Yaqut?

Qurbanın olum, ey büti-şirinhərəkət,
Hər acı sözündür mənə bir qəndü nəbat,
Yoxlardın əzəldən məni şirin-şirin,
İndi niyə oldum sənə mən beylə boyat?

Ey Xızrxət, ey şah-i-rəfiüddərəcət,
Ey zülməti-xətt içrə ləbin abi-həyat.
Üşşaqə yaman gündə dedin-əl tutaram,
Can versəm olurmu sənə dərdim isbat!

Öpdüm ləbini dedim ki, şəkkərdir bu,
Yox, şireyi-şəkkər nədi, behtərdir bu,
Bir də gəl öpüm--dedim o gül güldü. dedi:
Təkrar qəbih olur mükərrərdir bu.

Nəfti-siyəhə mədənü kandır Baki,
Bəhri-Xəzər ətrafına yandır Baki,
Əhli qocalar, həddi-bülüğ olmazlar,
Təkmilə yetişməyən cavandır Baki..

Ta mənzilimiz bir neçə gün Şam oldu,
Həmdəm mənə bir şuxi-meyaşam oldu.
Baxdım o qədər zülfünə, rüxsarində
Gördüm ki,qürub edib gün, axşam oldu.

Təbrizdə təbdən cigərim qan oldu,
Yandı bədənim atəşi-suzan oldu,
Təblərzəyə düşdüm, nə təbib etdi əlac,
Nə kimsənədən dərdimə dərman oldu.

Dərda ki, fəraq ilə cigər qan oldu,
Əyyami-visal döndü hicran oldu.
Bir də görəsən olurmu cəmiyyətimiz?
Ərbabi-Səfa bu gün pərişan oldu.

Yarım gedibən özgələrə yar oldu,
Sədpərə könül hicrə giriftar oldu,
Yüz göz görüb ol gülün vəfasızlığını
Nə qeyrətə gəldi, nə ona ar oldu.

Gəldim, gördüm ki, bağdə yarım yox,
Getdim, bildim ki, onda dildarım yox,
Öldüm, demədim sirri-dəhanın o gülün,
Var yar, vəli, məhrəmi-əsrarım yox.
Mehrabdə səcdə etdin adət, ey şeyx,
İzhar elədin sidqü iradət, ey şeyx,
Səcdəgəhim ayineyi-arizdi mənim,

Sən daş arasında qıl ibadət, ey şeyx.

Ey Yusifi-Misrdən cəmalın əmləh,
Nəsrin hamı şeri-şüəradən əfsəh.
Çox badələr içdim övliya dəstindən,
Bu dövreyi-axırda əsər qıldı qədəh.

Başdan ayağa eylədim afaqə nigah,
Hər bir yeri gəzdim elədim mənzilgah,
Başıaçığın gözəllərindən nə deyim,
«La hövlə və la qüvvətə illa billah!»[1].

Sondu mənə piri-meykədə cami-səbuh,
Vəh, vəh, nə səbuh, feyzi-dil, rahəti-ruh.
Oldum içibən qərqi-bələdən eymən,
Tufani-qəmin dəfinə bir kəştiyi-Nuh.

Həngami-hilali-eyd, ol məh nagah,
Bam üstə çıxıb edərdi hər yanə nigah.
Düşdü fələkə əksi-hilaləbrusu,
Çox kimsə görüb verdi yeni ayə güvah.

Ey Gəncəni abad qılan Məscidi-Şah,
Meydanüvə hər gün gətirir ərş pənah,
Səy ilə qovaqları ucaltmış ərşə,
Məhbubəmin etdin niyə qəddin kutah.

Ey möcüzi-ənfasına şagird Məsih,
Hər nükteyi-movhumu ləbin qıldı sərih,
Gəlmişdi Məsih dəhrə səndən əqdəm,
Ta eyləyə həngami-qüdümin tovzih.

[İstinad1: Allahdan başqa qüvvətli və qorxmaz yoxdur]

.

Verdi mənə ol yari-vəfadar qədəh,
Sərməst idim, etdi məni huşyar qədəh,
Guya ki, şərabi-nabımız Kövsər idi,

Verdi mənə ol Heydəri-Kərrar qədəh.

Ey aşiqi-zar, vəsli-canandan keç,
Canandır əgər murad, gəl candan keç.
At səbheyi-səddanəni, bağla zünnar,
Get Zənd ilə Pazənd oxu, Qurandan keç.

Ey feyzüvə məcmueyi-aləm möhtac,
Bu ərzi səmavü ərşi-əzəm möhtac,
Fərzəndsən Adəmə, vəli xilqətdə
Əltafuvədir Həzrəti-Adəm möhtac.

Ey kəbeyi-vəslüvə mələik hüccac,
Kuyündə mənə xari-müğilan möhtac,
Etdim Nəcəf içrə mərqədi-paküvi tövf,
Kəşf oldu bu əbdi-zarə sirri-merac.

Gəl, qılma təbibə, mənə əfsanə əlac!
Olmaz bilirəm xəsteyi-hicranə əlac.
Şəmə dolanıb yaxdı özün pərvanə,
Eşq atəşinə eylədi mərdanə əlac.

Əl tutmadı bir kimsə dəmi-üsrü hərəc,
Nə ali-bəni-Əsəd, nə qövmi-Xəzrəc,
Saqi, nə ərəb dadə yetirmiş, nə əcəm,
Etmək kenə meydən olur ümmidi-fərəc.

Gər etsə təbib dərdi-pinhanə əlac,
Hər dəmdə gözümdən tökülən qanə əlac,
Əmma budu zənnim ki, dirilsə Loğman,
Hərgiz edə bilməz qəmi-hicranə əlac.

Eylər mənə xəndə yar giryan görgəc,
Mən şad oluram ol gülü xəndan görgəc,

Cəmiyyəti-dil olur pərişan hərdəm,
Zülfü-kəcini üzdə pərişan görgəc.

Şirvan gözəli bir xoş əda bilməz imiş,
Peyvəstə cəfa qılır, vəfa bilməz imiş,
Kəbə kimi xoşcəmal zibələri var,
Amma ki, bu var, zövqü səfa bilməz imiş.